

Сергій БОРЩЕВСЬКИЙ,

orcid.org/0000-0002-5538-8036

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри мови та стилістики

Інституту журналістики

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

(Київ, Україна) *svbor@ukr.net*

СЛОВОТВІРНІ ТА КОМУНІКАТИВНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ФЕМІНІТИВІВ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Стаття відображає результати дослідження фемінітивів – лексичних одиниць, маркованих граматичним жіночим родом, утворюваних переважно суфіксальним способом від іменників чоловічого роду, що слугують на позначення осіб за професійною належністю, посадовими обов'язками, соціальним станом чи іншими ідентичностями. Увагу зосереджено на виявленні дериваційних, а також комунікативно-функціональних особливостей фемінітивів у різноструктурних (синтетичних та аналітичних) мовах.

Метою статті є ідентифікація гендерних стратегій у різноструктурних (українській та англійській) мовах.

Для досягнення поставленої мети 1) проаналізовано контент сучасних українсько- й англомовних електронних ЗМІ на предмет наявності частотних тенденцій у вживанні фемінітивних номінацій; 2) зіставлено дериваційний потенціал української та англійської мов і специфіку функціонування фемінітивів з урахуванням лінгвальних та екстралінгвальних чинників.

Наявність в українській та англійській мовах двох різновекторних гендерних стратегій (відповідно до специфікації та нейтралізації) пояснюється 1) структурно-типологічними відмінностями синтетичних та аналітичних мов, а також 2) неоднаковими умовами функціонування (різна мовно-культурна й соціально-політична ситуація) української мови, з одного боку, та англійської – з іншого.

З'ясовано, що сучасний етап розвитку й функціонування англійської мови на міжнародному рівні характеризується диверсифікацією стратегій і практик гендерної інклюзивності, в основі яких – дотримання принципу комунікативної релевантності.

В українському медійному просторі автор відзначає посилення експансивних тенденцій у вживанні фемінітивів, що супроводжується мобілізацією потужного дериваційного потенціалу української мови на тлі остаточно не впорядкованої словотвірної варіантності фемінітивних номінацій.

Ключові слова: гендерна стратегія, фемінітив, словотвірна варіантність, комунікативна релевантність, українська мова, англійська мова.

Serhii BORSHCHEVSKIY,

orcid.org/0000-0002-5538-8036

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Language and Stylistics

Institute of Journalism

of Taras Shevchenko National University of Kyiv

(Kyiv, Ukraine) *svbor@ukr.net*

DERIVATIONAL AND COMMUNICATIVE-FUNCTIONAL FEATURES OF FEMINITIVES IN UKRAINIAN AND ENGLISH

The article reflects the results of a study of feminitives – lexical units marked by grammatical feminine gender, formed mainly by suffixation from masculine nouns denoting profession, job responsibilities, social status or other identities. The research focuses on the identification of derivational, as well as communicative-functional features of feminitives in languages belonging to different (synthetic and analytical) structural types.

The aim of the article is to identify gender strategies in Ukrainian and English. To achieve this goal, we 1) have analyzed the content of modern Ukrainian- and English-language electronic media for frequency trends in the use of feminine nominations; 2) have contrasted the derivational potential of the Ukrainian and English languages and the specifics of the functioning of feminitives taking into account linguistic and extralinguistic factors. The existence of two different vector gender strategies in Ukrainian and English (specification and neutralization respectively) is explained by 1) structural and typological discrepancies in synthetic and analytical languages, as well as 2) diverse conditions of functioning (different linguistic, cultural and socio-political situation) of the Ukrainian language as contrasted with contemporary English.

It has been revealed that the current stage of development and functioning of the English language at international level is characterized by the diversification of strategies and practices of gender inclusion, which are based on the principle of communicative relevance.

For Ukrainian media space, the author points out the intensification of expansive tendencies in the use of femininives, which is accompanied by the mobilization of a huge derivational potential of the Ukrainian language against a background of a yet unordered word-forming variance of feminine nominations.

Key words: *gender strategy, feminitive, word-forming variance, communicative relevance, Ukrainian, English.*

Постановка проблеми. Однією з ключових тез теорії гендеру загалом і гендерної лінгвістики (лінгвістичної гендерології) зокрема є відставання мовних засобів від реалій зростання суспільного значення жінок у сучасному світі, що має наслідком появу численних розвідок, присвячених вивченню словотвірної підсистеми *фемінітивів* (від лат. *fēmina* «жінка», *fēminīus* «жіночий») – лексичних одиниць, маркованих граматичним жіночим родом, утворюваних переважно суфіксальним способом від чоловічих особових назв за професійною належністю, посадовими обов'язками, соціальним станом чи іншими ідентичностями. Водночас бракує зіставних студій, предметом розгляду яких є дериваційні, а також комунікативно-функціональні особливості новітніх фемінітивів у різноструктурних (синтетичних та аналітичних) мовах, що й зумовлює актуальність дослідження.

Осмисленню гендерних стратегій уживання мовних засобів у працях приділили багато уваги як західні (Р. Гледхілл, К. Міллер, М. Моссман, К. Свіфт, В. Чаппел), так й українські (А. Архангельська, М. Брус, З. Валюх, А. Загнітко, І. Ковалик, Н. Клименко, А. Нелюба, О. Пономарів, С. Семенюк, О. Тараненко, М. Федурко, І. Фекета) дослідники.

Аналіз досліджень. Донині серед науковців немає однастайності ані щодо найменування, ані щодо визначення низки понять гендерної лінгвістики. Сказане вище стосується й фемінітивів, адже серед позначень предмета дослідження можна виокремити такі: «назви істот жіночого роду» (І. Ковалик), «назви осіб жіночої статі» (Л. Родніна), «фемінативи» (А. Архангельська, З. Валюх, А. Загнітко, О. Тараненко, М. Федурко), «назви осіб жіночої статі», «назви жінок», «фемінінний новотвір», «категорія *nomina feminine*» (А. Архангельська), «фемінітиви» (М. Брус, С. Семенюк, Л. Кислюк) тощо. Упродовж останніх років у наукових колах дедалі частіше надають перевагу варіантові *фемінітив*, який утворюється за аналогією до загальноновизнаних лінгвістичних термінів *генітив*, *інфінітив*, *агентив*, *актив*, *пасив* тощо.

Більшість учених, котрі досліджували явище мовної фемінізації, наголошують на вагомій ролі як лінгвальних, так й екстралінгвальних процесів

у формуванні фемінітивів, які «постали в сучасній українській мові як самобутня, неповторна категорія слів, що має право претендувати на окрему лексичну підсистему» (Брус, 2009: 67).

Метою статті є ідентифікація гендерних стратегій у різноструктурних (українській та англійській) мовах.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

1) проаналізувати контент сучасних українськомовних електронних ЗМІ на предмет наявності частотних тенденцій у вживанні фемінінних номінацій;

2) виявити словотвірні та комунікативно-функціональні особливості використання іменників на позначення осіб жіночої статі в різноструктурних мовах;

3) зіставити специфіку функціонування фемінітивів в українській та англійській мовах з урахуванням лінгвальних та екстралінгвальних чинників.

Виклад основного матеріалу. Аналіз контенту сучасних українськомовних (як друкованих, так і електронних) ЗМІ засвідчує наявність двох помітних тенденцій, що стосуються фемінітивів. З одного боку, упродовж останніх п'яти років спостерігаємо збільшення частоти вживання цих номінативних одиниць, зокрема після Революції Гідності 2014 року й особливо після так званої «правописної легалізації» (кінець травня – початок червня 2019 року), а з іншого – можна констатувати значну варіативність і неусталеність у приєднанні фемінінних афіксів. Так, наприклад, між собою конкурують варіанти *фотографка* (Д, 02.07.2019), *фотографиня* (ФЗ, 29.09.2019), *фотографеса*; *філософиня*, *філософка*, *філософеса* (Е, 02.05.2017).

У новій редакції Українського правопису, що її схвалив Кабінет Міністрів України 22 травня 2019 року, міститься інформація щодо механізму утворення іменників жіночого роду. Варто зазначити, що попередня редакція такої нормативної бази не містила.

Отже, згідно з п. 4 § 32 нового Правопису, іменники на означення осіб жіночої статі (фемінітиви) утворюються від іменників чоловічого роду (маскулінітивів) за допомогою суфіксів *-к-*,

-иц-(я), -ин-(я), -ес- тощо. При цьому найпоширенішим (найуживанішим) визнається суфікс -к- (*дизайнерка, директорка, редакторка* тощо).

Суфікс -иц-(я) приєднують до основ на -ник (*порадниця*) та -ень (*учениця*), а суфікс -ин-(я) – до основ на -ень і до приголосного (*кравчиня, філологиня*). Суфікс -ес- у Правописі схарактеризовано як рідковживаний¹.

Потужність дериваційного потенціалу української мови не викликає жодних сумнівів: дослідники налічують не менше ніж тринадцять іменникових суфіксів, за допомогою яких можна утворювати фемінітиви (Малахова).

У цьому стосунку безперечною є вагома роль позамовних чинників, передусім наявність внутрішнього політичного переконання, що в рамках відповідної мовної політики мова потребує реформування в напрямі відновлення *гендерно-лінгвістичної рівності*. У мовах з розвинутою граматичною категорією роду таке реформування втілюється в активних процесах словотвірної фемінізації, тобто утворення фемінітивів.

Проте екстралінгвальні фактори не можна обмежувати лише наслідком поширення феміністичних ідей, адже в разі з українською мовою «йдеться про більш складне явище – тут дивним чином сплелися соціальні складники мовної ситуації з національно-мовним пуризмом та ідеями мовної рівноправності жінки» (Архангельская, 2011: 148–149).

Окрім того, ще однією причиною активного звернення до фемінітивів можна вважати той факт, «що вони значною мірою є маркерами, інструментами, які дають змогу – свідомо чи несвідомо – дистанціюватися від російськомовного тоталітарного дискурсу» (Малахова).

Яскравим прикладом відображення процесів українізації всіх сфер суспільного буття є мова друкованих та електронних українських ЗМІ, які функціонують в умовах гібридної (у т. ч. інформаційної) війни.

При цьому спостерігаємо активну словотвірність на тлі не просто нехтування стилістичною диференціацією під час вибору мовних засобів, а й «водночас збільшення номінативно й комунікативно недоцільної варіантності мовних одиниць, а в певних випадках – і породження мовних недоречностей» (Тараненко, 2015: 6).

На феміністичних вебсайтах набула поширення практика наперемінного використання найменувань жінок і чоловіків за сферою діяль-

ності. Так, у текстах публікацій Гендерного інформаційно-аналітичного центру «КРОНА» натрапляємо на випадки чергування порядку гендерно маркованих номінацій у сурядних синтаксичних моделях «фемінітив+маскулінитив», «маскулінитив+фемінітив», напр.: «До участі запрошуються **авторки й автори** шкільних підручників, **співробітники/-ці** видавництва...» (К, 02.09.2019).

Також у сучасних онлайн-медіа простежується цікава закономірність щодо вживання посад у формі фемінітива, а кваліфікаційних характеристик, які мають документальне підтвердження (диплом, сертифікат, військовий квиток), у формі кодифікованого маскулінитива. Напр.:

«Лілії Чолавин – 19 років, вона поєднує роботу **касирки** з навчанням на **філолога**» (Е, 04.07.2019).

«**Викладачка** факультету журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка, **кандидат** філологічних наук Людмила ПАВЛЮК розповідає ...» (Д, 29.03.2019).

«Медалю «За військову службу Україні» нагороджена **санітарка** механізованого взводу 92-ї окремої механізованої бригади Сухопутних військ ЗСУ **молодший сержант** Ольга Коротка» (ДТ, 07.03.2017).

Незважаючи на загалом невпорядкований характер фемінного словотворення, можемо констатувати появу семантичної тенденції, а саме «використання суфікса -ин- для творення назв жінок за діяльністю в науковій сфері: *філологиня, історикиня, фізикиня*» (Малахова).

Ставлення до фемінітивів в українському суспільстві загалом і науковій спільноті зокрема досить неоднозначне.

Варто відзначити, що реєстр 11-томного Словника української мови 1970–1980 рр. (СУМ) містить близько 3 500 фемінітивів, чимало з яких стилістично позначені як «розм.» чи «зневажл.». Це значно обмежує сферу вживання вищезгаданої категорії лексики розмовним стилем або просторіччям, перешкоджаючи проникненню фемінних номінацій до царини наукового та офіційно-ділового спілкування.

З одного боку, відомий український педагог, теле- та радіоведучий О. Авраменко відзначає штучність та оцінно-знижувальний характер багатьох новітніх («екзотичних») фемінітивів на кшталт *академічка* (від *академік*) або *посолка, посолкиня, послуха, послуця* (від *посол*) і наголошує на тому, що в мові все має бути «органічно» (Авраменко).

З іншого боку, існує думка про можливість заміни неоконкретних неофемінітивів на зразок

¹ З повним текстом можна ознайомитися на офіційному сайті Інституту мовознавства імені О.О. Потебні НАН України за адресою: <http://www.inmo.org.ua>.

посолка або послниця іншомовними словами, напр.: *амбасадорка* (Малахова).

У численних публікаціях проф. А. Архангельська, уважаючи, що в СУМ увійшли найвдаліші жіночі найменування часів українізації 20–30-х років ХХ століття (Архангельська, 2014а: 60–61), критикує форсовану фемінізацію українського словотворення, зокрема популяризацію немілозвучних фемінітивів у ЗМІ без уваги до їх прагматичних потенцій, а саме до семантико-прагматичної нетотожності своїм корелятам (Архангельська, 2014б: 50).

Автор цих рядків належить до прихильників обережного й вибіркового вживання фемінних інновацій з урахуванням критерію естетичної прийнятності залежно від стилю мовлення, комунікативної ситуації та інших чинників.

Стосовно сучасної англійської мови можемо стверджувати, що, на відміну від більшості індоєвропейських мов, вона не зберегла чітко вираженої категорії граматичного роду: рід зараховують до прихованих категорій (Кочерган, 2006: 257), тому більшість англійських іменників, прикметників і займенників не є гендерно-специфічними. Рід виражається лексично (*boy* «хлопчик» – *girl* «дівчинка», *husband* «чоловік» – *wife* «дружина»), хоча в арсеналі є обмежена кількість запозичених із французької словотвірних засобів, до яких належать фемінні суфікси *-ess* (*actor* «актор» – *actress* «акторка»), *-ette* (*usher* «білетер» – *usherette* «білетерка»), *-ine* (*hero* «герой» – *heroine* «героїня»), а також *-trix* (*mediator* «посередник» – *mediatrix* «посередниця»). Останній формант доданий до основ низки іменників на *-or*, спровокувавши виникнення опозицій у чоловічих і жіночих агентивних номінаціях, проте в сучасній англійській не є продуктивним.

Варто відзначити, що деякі з вищенаведених номінативних пар поступово виходять з ужитку з огляду на обрану офіційними державними інституціями англійських країн (під тиском або впливом громадських організацій) **стратегію гендерної нейтралізації**. Поштовхом до таких лінгвістичних зрушень стало видання в 1975 році Практичних рекомендацій щодо гендерно-паритетного слововживання (*Guidelines for Gender-Fair Use of Language*) американською Національною радою вчителів англійської мови (*The National Council of Teachers of English*), згідно з якими рекомендувалося замінити гендерно-марковані номінації професій жінок на гендерно-нейтральні. Так, наприклад, виходить з ужитку номінативна пара *steward* «стюард» – *stewardess* «стюардеса»: останнє слово *stewardess* у середині

1990-х – на початку 2000-х років у солідних академічних словниках подається як звичайний фемінний відповідник до *steward* (Oxford, 1995: 1170; Longman, 2003: 1327), а вже у 2020 році позначене як «застаріле» (old-fashioned) щодо гендерно-нейтрального *flight attendant* «бортпровідник (-ниця)» (Oxford online).

Серед інших спроб імплементації гендерно-паритетного слововживання варто відзначити заміну гендерно-маркованих назв професій або посад зі складовою частиною *-man/woman* «чоловік/жінка» на гендерно-нейтральні з компонентами *assistant, fighter, officer, person*. Напр.: *salesman/saleswoman* > *sales assistant* «продавець/-вчиня», *policeman/policewoman* > *police officer* «офіцер(ка) поліції; поліціант(ка)», *fireman/firewoman* > *firefighter* «пожежник/-ниця, вогнеборець», *chairman/chairwoman* > *chairperson* або *chair* «1) голова (на засіданні або зборах); 2) завідувач(ка) кафедри (в навчальному закладі)».

Водночас зауважимо, що британський варіант англійської мови демонструє більшу консервативність порівняно з американським. Це видно на прикладі частотності вживання деяких із вищезгаданих гендерно-маркованих іменників: вбудована пошукова система на офіційному сайті британського видання *The Guardian* за запитом *policeman* і *fireman* видає, відповідно, 42 000 та 7 000 результатів, тимчасом як аналогічна система на сайті *The Washington Post* – 2500 і 700 (дата звернення: 09.07.2020), причому зазначені лексеми активно використовуються як у заголовках, так і в основній текстовій частині публікацій. Напр.:

1) заголовок: *Unarmed policeman killed in parliament knife attack is named* (G, 23.03.2017);

2) основна частина: *Fireman Sam is putting women off joining the fire service* (DT, 17.03.2019).

У контексті зв'язку мови й мислення, мови й культури, мови та етноментальності (В. фон Гумбольдт, Е. Сепір, Б. Уорф) непоодинокі випадки вживання розглянутих вище маскулітивів можуть свідчити про певну неготовність британського суспільства повністю відійти від позицій андроцентризму.

Аналіз численних англійських джерел, зокрема й офіційних рекомендацій ООН (*Guidelines*), дає нам змогу частково не погодитися з популярною в гендерній лінгвістиці дихотомією «нейтралізація – специфікація» і тезою, що англійська мова рухається лише шляхом гендерної нейтралізації.

На наше глибоке переконання, сучасний етап розвитку й функціонування англійської мови на міжнародному рівні характеризується **диверсифікацією** стратегій і практик гендерної інклю-

живності, в основі яких – дотримання принципу **комунікативної релевантності**: доцільність або недоцільність лінгвістичного маркування статі визначається дипломатичним протоколом, усталеними правилами етикету, тобто комунікативним контекстом. Достатньо зауважити, що в англomовному світі загалом і в Сполученому Королівстві зокрема ніхто не планує відмовлятися від номінативних пар на позначення представників аристократії різної статі (напр.: *prince* «принц» – *princess* «принцеса»; *duke* «герцог» – *duchess* «герцогиня»). Це засвідчують численні приклади вживання вищезазначених номінацій авторами публікацій англomовних періодичних видань:

The Duke and Duchess of Sussex may win the battle but lose the war (G, 06.10.2019).

Princess Diana walked through a minefield 22 years ago. Prince Harry is retracing her steps (WP, 27.09.2019).

Висновки. Отже, наявність в українській та англійській мовах двох різновекторних гендерних стратегій (відповідно, *формантної спе-*

цифікації та лексичної нейтралізації) віднаходить задовільне пояснення 1) у структурно-типологічних відмінностях синтетичних та аналітичних мов, а також 2) у неоднакових умовах функціонування (різна мовно-культурна й соціально-політична ситуація) української мови, з одного боку, та англійської – з іншого.

Якщо для сучасної англійської мови характерною є стратегія **диверсифікації** з ухилом у бік **нейтралізації**, то в українському медійному просторі можна констатувати посилення **експансивних тенденцій** у вживанні фемінітивів, що супроводжується мобілізацією потужного дериваційного потенціалу української мови на тлі остаточно не впорядкованого активного словотворення.

Виявлені мовні факти й беззаперечні позамовні чинники доправляють до висновку про **багатогранність** проблеми словотвірної варіантності й функціонування фемінітивів, розв'язання якої передбачає вихід за межі лінгвістики в царину психології, нейролінгвістичного програмування, геополітичних студій, соціальних комунікацій та інших суміжних дисциплін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко О. В усьому має бути міра – важливо, щоб фемінітив не звучав чудернацько чи смішно. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=n2yhIVtSyQI> (дата звернення: 12.07.2020).
2. Архангельська А. М. До проблеми словотвірної фемінізації в українській мові новітньої доби: Традиція і сучасність. *Мовознавство*. 2014а. № 1. С. 58–70.
3. Архангельская А. Сексизм в языке: Мифы и реальность. Olomouc, 2011. 328 с.
4. Архангельська А. М. Фемініні інновації в новітньому українському назовництві. *Мовознавство*. 2014б. № 3. С. 34–50.
5. Брус М. Фемінітиви української мови в переплетінні давніх і сучасних тенденцій. *Вісник Львів. ун-ту. Серія «Філологічна»*. 2009. Вип. 46. Ч. 1. С. 61–69.
6. Д – «День». URL: <https://day.kyiv.ua> (дата звернення: 12.07.2020).
7. ДТ – «Дзеркало тижня». URL: <https://zn.ua> (дата звернення: 12.07.2020).
8. Е – «Експрес». URL: <https://expres.online> (дата звернення: 12.07.2020).
9. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 424 с.
10. К – «Крона». URL: <http://www.krona.org.ua> (дата звернення: 12.07.2020).
11. Малахова О. «Фемінітиви – не данина моді, вони властиві українській мові як системі». URL: <https://womo.ua/olena-malahova/> (дата звернення: 12.07.2020).
12. СУМ – Словник української мови : в 11 т. / ред. кол. І.К. Білодід (голова), А. А. Бурячок, Л. Л. Гумецька, Ф. Т. Жилко та ін. ; АН УРСР. Ін-т мовознавства імені О. О. Потебні. Київ, 1970–1980. Т. I–XI.
13. Тараненко О. О. Словотворення української мови в аспекті її сучасних системно-нормотворчих тенденцій (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). *Мовознавство*. 2015. № 1. С. 3–32.
14. ФЗ – «Факти Запоріжжя». URL: <https://zp-fakty.net.ua> (дата звернення: 12.07.2020).
15. DT – The Daily Telegraph. Electronic Resource. URL: <https://www.telegraph.co.uk> (дата звернення: 12.07.2020).
16. G – The Guardian. Electronic Resource. URL: <https://www.theguardian.com> (дата звернення: 12.07.2020).
17. Guidelines for gender-inclusive language in English. Electronic Resource. URL: <https://www.un.org/en/gender-inclusive-language/guidelines.shtml> (access date: 12.07.2020).
18. Longman Dictionary of English Language and Culture. Harlow : Pearson Education Limited, 2003. 1568 p.
19. The Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. Oxford : Oxford University Press, 1995. 1430 p.
20. The Oxford Advanced Learner's Dictionary. Electronic Resource. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/stewardess?q=stewardess> (access date: 12.07.2020).
21. WP – The Washington Post. Electronic Resource. URL: <https://www.washingtonpost.com> (дата звернення: 12.07.2020).

REFERENCES

1. Avramenko Oleksandr: V usomu maie buty mira – vazhlyvo, shchob feminivityv ne zvuchav chudernatsko chy smishno [Everything should be within limits – it's important a feminine doesn't sound odd or funny]. Electronic resource. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=n2yhIVtSyQI> (access date: 12.07.2020) [in Ukrainian].

2. Arkhanhelska A. M. Do problemy slovotvirnoi feminizatsii v ukrainskii movi novitnoi doby: Tradytsiia i suchasnist. II [On the problem of derivational feminization in present-day Ukrainian: tradition and modernity]. *Movoznavstvo*. 2014a. № 1. pp. 58–70 [in Ukrainian].
3. Arkhangel'skaya A. Seksizm v yazyke: Mify i realnost [Sexism in language: myths and reality]. Olomouc, 2011. 328 p. [in Russian].
4. Arkhanhelska A. M. Femininni innovatsii v novitnomu ukrainskomu nazovnytvstvi [Feminine innovations in recent Ukrainian terminology]. *Movoznavstvo*. 2014b. № 3. pp. 34–50 [in Ukrainian].
5. Brus M. Feminityvy ukrainskoi movy v perepletinni davnykh i suchasnykh tendentsii [Feminitives of the Ukrainian language in the combination of old and modern tendencies]. *Visnyk Lviv. un-tu. Serii filol.* 2009. Vyp. 46. Ch. 1. pp. 61–69 [in Ukrainian].
6. D – «Den». Electronic resource. URL: <https://day.kyiv.ua> [in Ukrainian].
7. DT – «Dzerkalo tyzhnia». Electronic resource. URL: <https://zn.ua> [in Ukrainian].
8. E – «Ekspres». Electronic resource. URL: <https://expres.online> [in Ukrainian].
9. Kocherhan M. P. Osnovy zistavnoho movoznavstva [The fundamentals of contrastive linguistics]. K. : VTs «Akademii», 2006. 424 p. [in Ukrainian].
10. K – «Krona». Electronic resource. URL: <http://www.krona.org.ua> [in Ukrainian].
11. Malakhova Olena: «Feminityvy – ne danyna modi, vony vlastyvi ukrainskii movi yak systemi» [Feminitives are not a tribute to fashion, they are inherent in Ukrainian as a system]. Electronic resource. URL: <https://womo.ua/olena-malahova/> (data zvernennia: 12.07.2020) [in Ukrainian].
12. SUM – Slovnyk ukrainskoi movy [The Ukrainian Language Dictionary] / Red. kol. I. K. Bilodid (holova), A. A. Buriachok, L. L. Humetska, F. T. Zhylyko ta in.: U 11 t. / AN URSR. In-t movoznavstva imeni O. O. Potebni. K., 1970–1980. T. I–XI [in Ukrainian].
13. Taranenko O. O. Slovtvorennia ukrainskoi movy v aspekti yii suchasnykh systemno-normotvorchykh tendentsii (kinets XX – pochatok XXI st.). I [Ukrainian word formation in the aspect of its modern and system standardization tendencies] // *Movoznavstvo*. 2015, № 1. pp. 3–32 [in Ukrainian].
14. FZ – «Fakty Zaporizhzhia». Electronic resource. URL: <https://zp-fakty.net.ua> [in Ukrainian].
15. DT – The Daily Telegraph. Electronic resource. URL: <https://www.telegraph.co.uk>.
16. G – The Guardian. Electronic resource. URL: <https://www.theguardian.com>.
17. Guidelines for gender-inclusive language in English. Electronic resource. URL: <https://www.un.org/en/gender-inclusive-language/guidelines.shtml> (access date: 12.07.2020).
18. Longman Dictionary of English Language and Culture. Harlow: Pearson Education Limited, 2003. 1568 p.
19. The Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. Oxford: Oxford University Press, 1995. 1430 p.
20. The Oxford Advanced Learner's Dictionary. Electronic resource. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/stewardess?q=stewardess> (access date: 12.07.2020).
21. WP – The Washington Post. Electronic resource. URL: <https://www.washingtonpost.com>.